

ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

โรงเรียนเฉพาะความพิการ

สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2

นวลระหงส์ ศรีจันทร์^{1*} นิวัตต์ น้อยมณี² กัมปนาท วัชรธนาคม³

รับบทความ: 8 มกราคม 2569 แก้ไขบทความ: 1 กุมภาพันธ์ 2569 ตอบรับบทความ: 4 กุมภาพันธ์ 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 และ 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อายุและประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างคือ ครูจากโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 จำนวน 210 คน จากประชากร 447 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การจัดการหลักสูตรและการสอน การนิเทศการสอน การประเมินผลและติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน และการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .91 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา t-test และ One-way ANOVA ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และ 2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการ พบว่า จำแนกตามเพศและระดับการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่จำแนกตามอายุและประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารควรส่งเสริมการสร้างความร่วมมือในการใช้หลักสูตร พัฒนาระบบนิเทศการสอน และสนับสนุนสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเฉพาะความพิการ

¹⁻³ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร

* อีเมล: hugnamnual@gmail.com

Academic Leadership of School Administrators for Special Disabilities Office for Special Education Administration, Group 2

Nualrahong Srichan ^{1*}

Niwat Noymanee ²

Khampanart Watcharathanakhom³

Abstract

The purposes of this study were: (1) to investigate the level of academic leadership of school administrators in special education schools under the Bureau of Special Education Administration, Group 2; and (2) to compare the levels of academic leadership as classified by gender, educational level, age, and work experience. The sample consisted of 210 teachers selected through stratified random sampling from a population of 447 teachers working in special education schools under the Bureau of Special Education Administration, Group 2.

The research instrument was a questionnaire employing a five-point Likert scale, comprising four dimensions: curriculum and instructional management, instructional supervision, evaluation and monitoring of students' progress, and the promotion of an academic atmosphere. The overall reliability coefficient of the instrument was .91. Data were analyzed using descriptive statistics, independent samples t-test, and one-way analysis of variance (ANOVA).

The findings indicated that the overall level of academic leadership of school administrators was high. Among the four dimensions, the promotion of an academic atmosphere demonstrated the highest mean score. Comparative analysis revealed no statistically significant differences in academic leadership levels when classified by gender and educational level. However, statistically significant differences were found when classified by age and work experience at the .05 level.

Keywords: Academic Leadership, Administrators, Disabilities Special School

---

¹⁻³ Bangkok Suvarnabhumi University

*Email: hugnamnual@gmail.com

บทนำ

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถในการกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและบริบททางการศึกษา โดยมุ่งยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการสามารถสร้างแรงบันดาลใจ สนับสนุน และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาความรู้ ทักษะ และสมรรถนะทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้และปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ภาวะผู้นำทางวิชาการจึงมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดเป้าหมายทางการศึกษา การสร้างความเข้าใจร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความร่วมมือ ขวัญกำลังใจ และความสำเร็จของสถานศึกษา ปรียาภรณ์ เรืองเจริญ (2560) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจึงจำเป็นต้องใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างเต็มศักยภาพ โดยให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการเป็นหลัก เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดบรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนา

จากการศึกษาสภาพปัญหาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 พบว่ายังมีประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนา จากการสัมภาษณ์ วิมล คำขจร พบว่า การจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการสอน และการประเมินผลผู้เรียน ยังขาดความเป็นระบบ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ รวมถึงขาดการสนับสนุนด้านเวลา ทรัพยากร และแรงจูงใจ ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับหลักสูตร การนิเทศการสอนขาดความต่อเนื่อง และผลการนิเทศไม่ถูกนำไปใช้ในการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ขณะที่การประเมินผลผู้เรียนยังเน้นการสอบแบบดั้งเดิม ครูขาดความมั่นใจในการประเมินตามสภาพจริง และมีภาระงานด้านเอกสารจำนวนมาก การจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ยังไม่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และการนิเทศการสอนยังขาดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจากภายนอก และการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนยังไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งด้านแสงสว่าง การถ่ายเทอากาศ ความเป็นระเบียบ และการจัดมุมแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งผลให้บรรยากาศทางวิชาการไม่สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพการบริหารงานวิชาการ และยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อายุและประสบการณ์การทำงาน

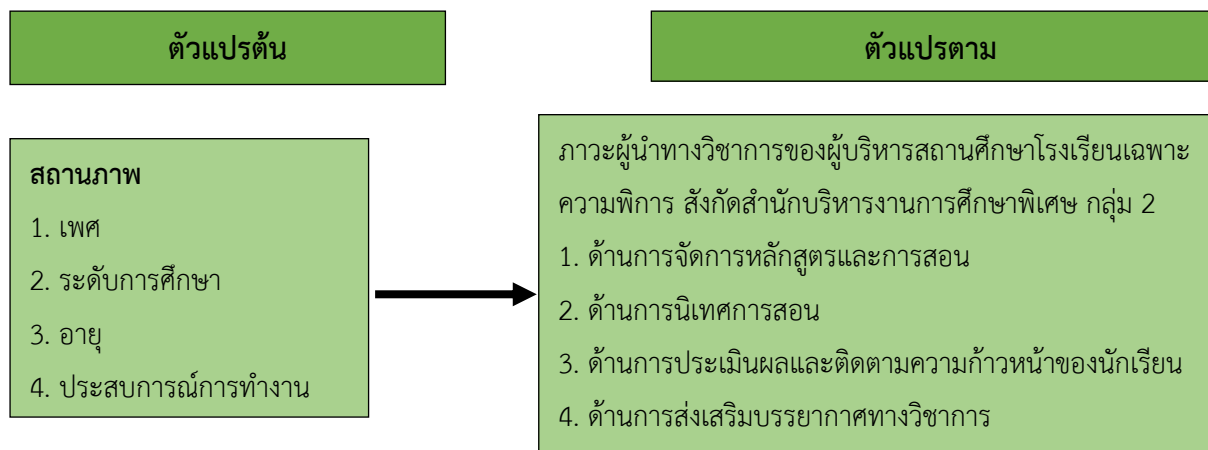
วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 ในการชี้นำ ส่งเสริม สนับสนุน และจูงใจครูและบุคลากรทางการศึกษาให้พัฒนางานวิชาการให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ร่วมกับครูวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการ และบริบทของสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสม ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและนำหลักสูตรไปใช้ในทิศทางเดียวกัน สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาสื่อและแผนการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการกำกับติดตามการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดเวลาเรียน และการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตร พร้อมทั้งมีการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การจัดการศึกษาเกิดประสิทธิภาพ
2. ด้านการนิเทศการสอน หมายถึง บทบาทของผู้บริหารในการสร้างความตระหนักให้ครูเห็นความสำคัญของการนิเทศ โดยมีการวางแผนและดำเนินการนิเทศอย่างเป็นระบบตามระยะเวลาที่เหมาะสม ให้คำแนะนำ สนับสนุน ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาผลงานทางวิชาการของครู รวมถึงนำผลการนิเทศไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. ด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน หมายถึง บทบาทของผู้บริหารในการกำกับติดตามคุณภาพและ พัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน โดยร่วมกับครูวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อนำไปวางแผนพัฒนาและแก้ไขปัญหาผู้เรียน ส่งเสริมการประเมินตามสภาพจริงอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลาย ติดตามและรายงานผลการประเมินตามพัฒนาการของนักเรียน ตลอดจนให้การสนับสนุนทั้งนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำและนักเรียนที่มีศักยภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสมตลอดปีการศึกษา
4. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ หมายถึง บทบาทของผู้บริหารในการวางแผนและจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเสริมปัจจัยที่ส่งผลดี ลดปัจจัยที่เป็นอุปสรรคจัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัย เป็นระเบียบ และมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สนับสนุนสื่อและเทคโนโลยี

ทางการศึกษา ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พร้อมทั้งจัดระบบเสริมแรงและอำนวยความสะดวกให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 จำนวน 447 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 210 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ

การรวบรวมข้อมูล

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อคณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครเพื่อขอหนังสือขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 เพื่อขอเก็บข้อมูลจากครู และขอวัน เวลาในการเก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามวัน และเวลาที่ได้นัดหมายไว้กับโรงเรียน โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมแบบสอบถามแบบออนไลน์จนครบทั้งหมด 210 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด ใช้เวลาในการเก็บแบบสอบถาม ตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม 2568 ถึง 10 สิงหาคม 2568

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาพิจารณาและตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถาม

4. ผู้วิจัยนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ขั้นแรกจะวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลังจากนั้นจะวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 ตัวที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples T-Test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใช้การสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' Method)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามออนไลน์ (Online Survey) ผ่าน Google Forms แบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert, 1987) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ให้พิจารณาความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC : index of item objective congruence) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ซึ่งให้ระดับความคิดเห็นในแบบสอบถามแต่ละข้อคำถามมากกว่า .50 ทุกข้อ และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .91

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 210 คน ส่วนใหญ่เป็นครูเพศหญิง จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 66.19 ครูเพศชาย จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 33.81 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 60.95 และครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 39.05 ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 30-40 ปี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 43.81 อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 31.43 และอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 24.76 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 38.09 มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 31.43 และมีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 5-10 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 30.48

2. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน (n=210)

ภาวะผู้นำทางวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน	4.08	.63	มาก	4
2. ด้านการนิเทศการสอน	4.15	.71	มาก	3
3. ด้านการประเมินผลและติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน	4.16	.58	มาก	2
4. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ	4.28	.48	มาก	1
รวม	4.17	.38	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = .38) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .48) รองลงมา คือ ด้านการประเมินผลและติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = .58) อันดับสุดท้าย คือ ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .63)

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อายุและประสบการณ์การทำงาน

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการ จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน (n=210)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน เฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2	เพศ				t	P
	ชาย (n = 71)		หญิง (n = 139)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน	3.87	.68	4.19	.58	-3.594	.115
2. ด้านการนิเทศการสอน	4.15	.70	4.15	.72	.057	.451
3. ด้านการประเมินผลและติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน	4.09	.67	4.19	.54	-1.197	.122
4. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ	4.27	.53	4.29	.46	-.303	.390
รวม	4.09	.42	4.20	.35	-2.011	.264

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร จำแนกตามเพศ มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$ และ 4.20) ครูเพศชายมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.09$, S.D.=.42) และครูเพศหญิงมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} =$

4.20, S.D.=.35) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.29$, S.D.=.46) รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลและติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ($\bar{X} = 4.19$, S.D.=.54) และด้านที่อยู่ในอันดับสุดท้าย คือ ด้านการนิเทศการสอน ($\bar{X} = 4.15$, S.D.=.72)

เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้าน (n=210)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2	ระดับการศึกษา				t	P
	ปริญญาตรีหรือ เทียบเท่า (n = 128)		สูงกว่าปริญญาตรี หรือเทียบเท่า (n = 82)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน	4.11	.66	4.04	.59	.856	.393
2. ด้านการนิเทศการสอน	4.12	.76	4.19	.62	-.731	.466
3. ด้านการประเมินผลและติดตามความก้าวหน้า	4.20	.54	4.09	.65	1.254	.211
4. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ	4.26	.48	4.31	.49	-.731	.427
รวม	4.17	.39	4.16	.36	.243	.808

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$ และ 4.17) ครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.17$, S.D.=.39) และครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.16$, S.D.=.36) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.26$, S.D.=.48) รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลและติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ($\bar{X} = 4.20$, S.D.=.54) และด้านที่อยู่ในอันดับสุดท้าย คือ ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ($\bar{X} = 4.11$, S.D.=.66)

เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้าน (n=210)

ภาวะผู้นำทางวิชาการ	แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
1. ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	.095	.047	.116	.891
	ภายในกลุ่ม	207	84.978	.411		
	รวม	209	85.073			
2. ด้านการนิเทศการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	4.467	2.233	4.503*	.012
	ภายในกลุ่ม	207	102.677	.496		
	รวม	209	107.144			
3. ด้านการประเมินผลและติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.469	.735	2.139	.120
	ภายในกลุ่ม	207	71.104	.343		
	รวม	209	72.573			
4. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	2	2.343	1.172	5.098*	.007
	ภายในกลุ่ม	207	47.568	.230		
	รวม	209	49.911			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.331	.666	4.750*	.010
	ภายในกลุ่ม	207	29.004	.140		
	รวม	209	30.335			

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามอายุ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน และด้านการประเมินผลและติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเพื่อให้ทราบว่ามีรายคูใดบ้างแตกต่างกัน จึงนำไปหาค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' Method)

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้าน (n=210)

ภาวะผู้นำทางวิชาการ	แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
1. ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	.094	.047	.115	.892
	ภายในกลุ่ม	207	84.978	.411		
	รวม	209	85.073			
2. ด้านการนิเทศการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	5.952	2.976	6.088*	.003
	ภายในกลุ่ม	207	101.192	.489		
	รวม	209	107.144			
3. ด้านการประเมินผลและติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	.049	.025	.070	.932
	ภายในกลุ่ม	207	72.524	.350		
	รวม	209	72.573			
4. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	2	3.548	1.774	7.921*	.000
	ภายในกลุ่ม	207	46.363	.224		
	รวม	209	49.911			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.421	.711	5.088*	.007
	ภายในกลุ่ม	207	28.914	.140		
	รวม	209	30.335			

จากตารางที่ 5 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านการนิเทศการสอน และด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเพื่อให้ทราบว่ามีรายคู่ใดบ้างแตกต่างกัน จึงนำไปหาค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' Method)

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน และอภิปรายผล ได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนงานวิชาการ โดยมุ่ง

พัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ ครู และสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ครูผู้สอนจึงเห็นว่าผู้บริหารควรมีคุณสมบัติและมาตรฐานตามเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนดควบคู่กับการมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ชัย กุลพรพันธ์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก

สมมติฐานที่ 2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเนื่องจากงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ผู้บริหารจึงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของครูทุกเพศอย่างเท่าเทียม ภายใต้การกระจายงานและมอบหมายความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม ส่งผลให้ครูมีความเข้าใจและมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มะไซดี อับดุลกอเดร์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารให้การสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพครูอย่างต่อเนื่อง โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างด้านวุฒิการศึกษา เช่น การส่งเสริมการอบรมและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ทำให้ครูมีทัศนคติต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาโอะ บาฮิ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร จำแนกตามอายุ แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจากผู้บริหารในช่วงอายุต่างกันมีประสบการณ์ แนวคิด และทัศนคติด้านการบริหารที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อรูปแบบการแสดงภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยข้าราชการครูที่มีอายุน้อยมักให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำของผู้บริหารมากกว่า เนื่องจากอยู่ในช่วงพัฒนาตนเองและต้องการผู้นำที่เป็นแบบอย่างด้านนวัตกรรมทางการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิทย์ ศรีสวัสดิ์ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา จำแนกตามอายุ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารที่มีประสบการณ์แตกต่างกันมีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารงานวิชาการไม่เท่ากัน ส่งผลต่อการส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องช่วยให้คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ชัย กุลพรพันธ์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของ

ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและข้อเสนอแนะ

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามอายุ และประสบการณ์การทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 2 อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ รองลงมา คือ ด้านการประเมินผลและติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน อันดับสุดท้าย คือ ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความเข้าใจร่วมกับครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียน พร้อมทั้งนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนภายหลังการนิเทศ โดยให้คำแนะนำ ติดตาม และประเมินผลการสอนของครูอย่างเป็นระบบ รวมทั้งดำเนินการนิเทศตามกรอบระยะเวลาที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ รวมถึงสถานศึกษาในสังกัดอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะที่ครอบคลุม และสามารถนำไปใช้พัฒนาการบริหารงานวิชาการได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ณรงค์ชัย กุลพรพันธ์. (2565). การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ). ThaiLIS. https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=681556

- ดาโอะ บาฮี. (2566). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา). คลังปัญญามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. <http://wb.yru.ac.th/xmlui/handle/yrui/7154>
- ปรียาภรณ์ เรืองเจริญ. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2*. ใน วิทยานิพนธ์ ค.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- มะไซดี อับดุลกอเดร์. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแนวราบ (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา)*. คลังปัญญามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. <http://wb.yru.ac.th/xmlui/handle/yrui/6658>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Likert, R. (1987). *New patterns of management*. McGraw-Hill.